

УДК 351/354

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.3.21>**Н. В. Щербак**

кандидат наук з державного управління,
головний науковий співробітник
Інституту законодавства Верховної Ради України
ORCID: 0000-0002-2978-3606

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ҐЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті досліджено актуальні питання інституційного забезпечення державної ґендерної політики. Аргументовано, що особливого значення ці питання набувають в умовах упровадження реформи державного управління.

Одночасно доведено, що питання рівноправності жінок і чоловіків гарантовано в Україні як Конституцією, так і нормативно-правовими актами. Важливим завданням є забезпечення інтеграції ґендерного підходу до усіх напрямів державної політики.

Усебічно проаналізовано діяльність різних державних інституцій та органів місцевого самоврядування, на які покладено обов'язки стосовно реалізації політики з питань упровадження стандартів ґендерної рівності (на усіх рівнях публічної влади).

Наголошено, що питання інституційного забезпечення державної ґендерної політики є досить складним та комплексним поняттям, воно включає в себе різні сфери (гуманітарну, соціальну, економічну, культурну та ін.).

Підкреслено, що ґендерна рівність – це рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дає змогу особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах суспільного життя. У зв'язку із цим усебічно проаналізовано державний механізм забезпечення ґендерної рівності як впорядкованої системи міжнародних, національних, регіональних і місцевих організаційних структур державного і громадського характеру, діяльність яких спрямована на утвердження принципів ґендерної рівності у різних сферах суспільного життя та гарантування здійснення вироблених ними ґендерних стратегій і відповідної до них державної ґендерної політики.

На основі проведеного дослідження вироблено практичні рекомендації щодо вдосконалення інституційного розвитку та забезпечення реалізації державної ґендерної політики, з урахуванням основних завдань реформи державного управління та міжнародних зобов'язань України, зокрема в контексті реалізації нової Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС.

Ключові слова: держава, державна політика, ґендер, ґендерна рівність, стандарт, державне управління, реформа, інституційне забезпечення.

Постановка проблеми. Сучасна державна політика України спрямована на досягнення рівності жінок і чоловіків у суспільстві, подолання всіх форм дискримінації, зокрема за ознакою статі, створення необхідних соціальних і політичних передумов для реалізації прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах трудового, суспільного та особистого життя. Вагому роль у формуванні та реалізації ґендерної політики відіграє держава, яка створює механізми для досягнення ґендерної рівності.

В Україні сьогодні здійснюються широкомасштабна реформа державного управління, яка спрямована на модернізацію діяльності усіх органів державної влади (у тому числі й Верховної Ради України та її Апарату), а також розбудови їхнього кадрового та інституційного потенціалу відповідно до європейських стандартів та кращих практик інших країн.

Ураховуючи основні положення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, все більшого значення набувають питання інституційної підтримки та інституційного

забезпечення реалізації державної гендерної політики. У зв'язку із цим одним із найбільш важливих завдань має стати упровадження стандартів гендерної рівності як на політичному, так і на адміністративному рівнях, а також розбудова інституційної спроможності усіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які залучені до упровадження політики гендерної рівності на усіх рівнях публічної влади.

Одночасно слід зазначити, що важливим чинником для упровадження стандартів гендерної рівності в усіх органах державної влади стало ухвалення Стратегії реформування державного управління України, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474-р, а також введення в дію нової редакції Закону України «Про державну службу». Разом із тим зарубіжний досвід та кращі практики інших країн свідчать про те, що стандарти гендерної рівності (зокрема щодо рівного представництва чоловіків та жінок в усіх органах влади) мають важливими складовими елементами в подальшій реалізації реформи державного управління, а також набуття провідних позицій у діяльності усіх без виключення органів публічної влади в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки питанням гендеру, реалізації різних аспектів гендерної політики почала приділятися значна увага як з боку науковців, так і практиків. Істотний внесок у дослідження цих та інших питань проблем зробили М. Білінська, В. Гошовська, М. Канавець, Лихач, А. Малюга, Т. Марценюк, В. Мироненко, Н. Нижник, О. Руденко, О. Синчак та ін.

Одночасно питання інституційної підтримки реалізації державної гендерної політики залишаються ще недостатньо вивченими. У зв'язку із цим та з урахуванням завдань широкомасштабної реформи державного управління, що реалізується на сьогодні в Україні, є актуальним та необхідним завданням продовжити вивчення різних аспектів інституційного забезпечення реалізації політики гендерної рівності на усіх рівнях публічної влади, а також розвитку інституційної спроможності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань упо-

вадження стандартів гендерної рівності (з урахуванням міжнародних стандартів та кращих практик інших зарубіжних країн у цій сфері).

Метою статті є дослідження актуальних питань інституційного забезпечення реалізації державної гендерної політики в контексті реформування системи державного управління в Україні.

Виклад основного матеріалу. Пекінська декларація і Платформа дій, які прийняті на 4-ій Всесвітній конференції зі становища жінок (1995 р.) та до яких приєдналася Україна, визначили інституціональні механізми для покращення становища жінок однією з дванадцяти найважливіших пріоритетних сфер для подальших дій. Пекінська платформа дій визначає національний інституційний механізм з питань покращення становища жінок як «центрального підрозділу, що координує політику всередині уряду», де основними завданнями є «підтримка урядової політики щодо впровадження гендерних підходів у всіх сферах політики», а повноваження визначаються «на найвищому рівні в уряді, що є необхідною умовою ефективного функціонування».

Сучасна державна політика України спрямована на досягнення рівності жінок і чоловіків у суспільстві, подолання всіх форм дискримінації за ознакою статі, створення необхідних соціальних і політичних передумов для реалізації прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах трудового, суспільного та особистого життя. Вагому роль у формуванні та реалізації гендерної політики відіграє ефективне управління гендерними процесами з боку держави і, насамперед, створення дієвих механізмів гендерної рівності.

Реалізація державної політики, спрямована на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, залежить від дієвості інституційного механізму – ключової ланки забезпечення гендерної рівності. На національному рівні до інституційного механізму входить розгалужена мережа державних органів, установ та закладів, що реалізують політику рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Наразі в Україні сформовано основні складові частини такого інституційного механізму публічного управління.

Важливим кроком у сфері сприяння гендерній рівності та розширення прав і можливостей жінок і чоловіків є створення нормативно-правової бази з питань гендерної рівності, зокрема ухвалення Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року (далі – Закон), яким визначено інституційний механізм забезпечення гендерної рівності. Зокрема, статтю 7 Закону визначено, що органами, установами та організаціями, наділеними повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є такі:

- Верховна Рада України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- Кабінет Міністрів України;
- спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- об'єднання громадян.

Верховна Рада України (далі – ВРУ) є законодавчим органом України, в повноваженнях якого зосереджена вся законотворча робота, зокрема у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також питання ратифікації міжнародних договорів. Саме ВРУ має функції з формування державної гендерної політики у всіх сферах суспільного життя. ВРУ, відповідно до статті 8 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», має такі повноваження: 1) визначає основні засади гендерної політики держави; 2) застосовує у законодавчій діяльності принцип забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; 3) здійснює парламентський контроль за виконанням законодавчих актів із питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Питання гендерної рівності знаходяться в компетенції 2-х парламентських комітетів, а саме:

1. Комітет із питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва та його підкомітет з питань дотримання

Україною міжнародних зобов'язань у сфері захисту прав людини та гендерної політики. Голова підкомітету з питань дотримання Україною міжнародних зобов'язань у сфері захисту прав людини та гендерної політики є Бардіна Марина Олегівна.

2. Комітет із питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин, а також його підкомітет з питань гендерної рівності і недискримінації. У предметі відання цього комітету прописані такі питання: додержання прав і свобод людини і громадянина; запровадження європейських стандартів захисту прав і основоположних свобод людини в національне законодавство; діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; законодавче забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

У вересні 2019 року підкомітет із питань гендерної рівності і недискримінації очолила Неллі Яковлева. Діяльність підкомітету спрямована на розробку та вдосконалення законодавчих механізмів забезпечення гендерної рівності та недискримінації, адаптацію національного гендерного законодавства до європейських та міжнародних стандартів.

Після підписання і ратифікації Угоди про асоціацію з ЄС Україна зобов'язалася «враховувати питання рівності між чоловіками і жінками при розробці та впровадженні законів, постанов, адміністративних положень, політики і заходів» (Стаття 29 ЄС (2006/54/ЄС), тому нагальним постало завдання інтеграції гендерного підходу у законотворчу діяльність – відповідно до європейських норм.

Підкомітет ініціює включення гендерної складової частини в діяльність всіх парламентських комітетів, у всі галузі чинного законодавства, що зможе забезпечити реальну рівність прав та можливостей рівноправної участі жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства, рівний доступ до управління, розподілу та користування ресурсами країни. Законотворча діяльність підкомітету, спрямована на інтеграцію питань гендерної рівності в політичний порядок денний,

забезпечує посилення соціальної та ґендерної чутливості політичних процесів та прискорить інтеграцію України до спільноти демократичних держав.

Слід також наголосити, що наприкінці 2014 року представники різних фракцій Верховної Ради України створили добровільне об'єднання народних депутатів України Міжфракційне депутатське об'єднання «Рівні можливості» (далі – МФО), метою якого є покращення становища жінок у суспільстві, активізація суспільного діалогу щодо забезпечення ґендерної рівності в різних сферах суспільно-політичного життя. Фактично воно створене з метою відстоювання ґендерної рівності, в тому числі в питаннях активного залучення жінок до суспільно-політичного життя. Серед пріоритетів об'єднання – боротьба з домашнім насиллям, захист прав жінок і дітей, створення рівних можливостей для чоловіків і жінок у різних сферах суспільного життя.

При МФО діє Громадська рада з ґендерних питань – постійно діючий орган, який узагальнює інформацію щодо наявних в Україні програм підтримки ґендерної рівності в різних сферах. Громадська рада сприяє поліпшенню координації роботи та уникненню дублювання діяльності в одних сферах та прогалин – в інших, подоланню нерівності жінок і чоловіків. З вересня 2019 р. МФО продовжило свою роботу у ВРУ 9 скликання. Співголовами МФО стали Марина Бардіна, Олексій Жмеренецький, Марія Іонова, Олена Кондрачук та Інна Совсун.

У секретаріатах комітетів Верховної Ради України визначено працівників, відповідальних за надання консультативної та методичної допомоги з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків із предметів відання цих комітетів.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, відповідно до пункту 13 статті 13 ЗУ «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23.12.1997 № 776/97ВР та статті 9 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», має такі повноваження:

1) в рамках здійснення контролю за додержанням прав та свобод людини і гро-

мадянина здійснює контроль за дотриманням рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

2) розглядає звернення про випадки дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі; у щорічній доповіді висвітлює питання дотримання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та насильства за ознакою статі.

У структурі Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини питаннями ґендерної рівності опікується Представник Уповноваженого з дотримання рівних прав і свобод (далі – представник Уповноваженого). Ця особа забезпечує здійснення Уповноваженим ВРУ з прав людини парламентського контролю за дотриманням принципів недискримінації та ґендерної рівності, прав внутрішньо переміщених осіб та осіб, які проживають на тимчасово окупованій території, а також виборчих прав громадян та з питань громадянства (відповідно до Посадової інструкції, затвердженої наказом Уповноваженого ВРУ з прав людини від 25.09.2019).

Одним з інституціональних механізмів формування ґендерної політики є Парламентські слухання щодо запобігання та ліквідації дискримінації щодо жінок з уразливих соціальних груп ґендерної ідентичності. Економічні, соціальні та культурні права мають особливе значення для жінок з уразливих соціальних груп, оскільки вони непропорційно страждають від бідності, соціальної та культурної маргіналізації. Парламентські слухання покликані підкреслити важливість ґендерно-відповідального впровадження Порядку денного сталого розвитку до 2030 року, які Україна націоналізувала у 2017 році; пріоритетність для України цілей досягнення ґендерної рівності та недискримінації, запровадити комплексний ґендерний підхід на основі врахування потреб жінок, аналіз впливу реформ на становище жінок і дівчат, в першу чергу представниць вразливих соціальних груп – у всіх державних стратегіях і програмах.

Експертна рада з питань недискримінації та ґендерної рівності при Представникові Уповноваженого ВРУ з прав людини з питань недискримінації та ґендерної рівності (далі – Рада) діє на гро-

мадських засадах з метою надання Представнику Уповноваженого ВРУ з прав людини з дотримання рівних прав і свобод (далі – Представник Уповноваженого) консультаційної підтримки, вироблення пропозицій і рекомендацій щодо забезпечення ґендерної рівності та недискримінації. Основними напрямками діяльності Ради є такі:

1) моніторинг стану забезпечення права на свободу від дискримінації та принципу ґендерної рівності;

2) участь у здійсненні аналізу відповідності національного законодавства і практики правозастосування міжнародним зобов'язанням України та стандартам у сфері недискримінації та забезпечення ґендерної рівності;

3) участь у підготовці пропозицій та висновків стосовно законів, законопроектів та інших нормативно-правових актів, які стосуються недискримінації та забезпечення ґендерної рівності;

4) сприяння координації зусиль та поглибленню співпраці між Уповноваженим, Представником Уповноваженого та інститутами громадянського суспільства, засобами масової інформації у сфері запобігання та протидії дискримінації та утвердження ґендерної рівності;

5) сприяння формуванню правової культури та правовій інформованості населення у сфері недискримінації та забезпечення ґендерної рівності;

6) аналіз та систематизація міжнародного досвіду у сферах запобігання та протидії дискримінації й утвердження ґендерної рівності;

7) сприяння реалізації громадських ініціатив щодо запобігання та протидії дискримінації та утвердження ґендерної рівності;

8) забезпечення належної координації співпраці Управління моніторингу рівних прав і свобод із інститутами громадянського суспільства.

Тобто зазначена Рада також виконує інформаційно-консультаційні та дорадчі функції.

У системі органів виконавчої влади вищим органом у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є Кабінет Міністрів України. Основними напрямками діяльності Кабінету Міні-

стрів України (далі – КМУ) відповідно до статті 2 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» є такі:

– здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів Президента України; вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина (зокрема, у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків);

– створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості;

– забезпечення проведення державної політики в різних сферах життєдіяльності українського суспільства (зокрема, державної ґендерної політики); спрямування та координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю.

Отже, на Кабінет Міністрів України законодавством покладено проведення єдиної державної ґендерної політики, розробку і реалізацію державних цільових програм щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, спрямування і координацію роботи міністерств та інших органів виконавчої влади щодо забезпечення ґендерної рівності тощо.

4 жовтня 2017 року Кабінетом Міністрів України було запроваджено Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції (далі – Урядовий офіс) як самостійний структурний підрозділ Секретаріату Кабінету Міністрів України з метою виконання завдань організаційного, експертно-аналітичного та інформаційного забезпечення діяльності у сферах європейської та євроатлантичної інтеграції Кабінету Міністрів України, Прем'єр-міністра України та Віце-прем'єр-міністра України, зокрема щодо координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення та здійснення відповідних заходів. Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції відповідно до покладених на нього цією ж постановою КМУ завдань забезпечує координацію заходів щодо впровадження державної політики забезпечення ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок у секторі безпеки та оборони відповідно до стандартів та рекомендацій НАТО.

Для посилення координації роботи органів виконавчої влади, а також для практичного впровадження принципу гендерної рівності у всі сфери життя суспільства Уряд своєю постановою від 7 червня 2017 року № 390 запровадив посаду Урядового уповноваженого з питань гендерної політики (далі – Урядовий уповноважений) та затвердив відповідне Положення. Розпорядженням КМУ від 14 лютого 2018 року № 90-р на згадану посаду було призначено Левченко Катерину. Урядовий уповноважений є посадовою особою, на яку покладено функцію з організації здійснення КМУ повноважень у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства.

Своєю діяльністю Урядовий уповноважений сприяє координації дій з упровадження центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування рекомендацій міжнародних інституцій з прав людини та рекомендацій і зауважень міжнародних моніторингових місій та міжнародних організацій та забезпечує інформування громадськості через засоби масової інформації про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства, а також про прийняття КМУ рішень із зазначених питань. Варто зазначити, що Урядовий уповноважений із правом дорадчого голосу бере участь у засіданнях КМУ, але під час розгляду тих питань, що належать до його компетенції.

Із метою ефективної координації роботи у сфері гендерної політики, протидії домашньому насильству та торгівлі людьми постановою КМУ від 05 вересня 2007 року № 1087 «Про консультативно-дорадчі органи з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми» було утворено Міжвідомчу раду з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми (далі – Міжвідомча рада).

До складу Міжвідомчої ради входять представники міністерств, центральних органів виконавчої влади, Уповноважений

Верховної Ради України з прав людини та наукові працівники, а також провідні вчені, фахівці, представники підприємств, установ, громадських організацій та фондів, у тому числі міжнародних.

У структурі інституційного механізму формування та реалізації гендерної політики України Мінсоцполітики відіграє роль спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та забезпечує формування та реалізацію державної політики у цій сфері. 17 червня 2015 року постановою КМУ № 423 «Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України» було затверджено Положення про Мінсоцполітики, де в пункті 4 підпунктах 83-91 визначено функції міністерства у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Можна виділити такі функції Мінсоцполітики у сфері гендерної рівності:

- розробляє заходи, спрямовані на забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства;

- формує Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності;

- узагальнює виконання державних програм з питань гендерної рівності;

- здійснює в межах повноважень, передбачених законом, контроль за дотриманням гендерної рівності під час вирішення кадрових питань у центральних і місцевих органах виконавчої влади;

- організовує навчання державних службовців із питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

- здійснює разом з іншими центральними органами виконавчої влади підготовку науково обґрунтованих пропозицій щодо забезпечення гендерної рівності;

- організовує в установленому порядку проведення наукових та експертних досліджень із питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

- проводить моніторинг та узагальнює результати забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у різних сферах життя суспільства;

- вносить пропозиції щодо застосування позитивних дій та їх припинення.

Ще одним центральним органом виконавчої влади, до повноважень якого належить забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є Міністерство юстиції України (далі – Мін'юст), яке діє відповідно до Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою КМУ від 2 липня 2014 року № 2283.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» та постанови Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2018 р. № 997 «Питання проведення гендерно-правової експертизи» Мін'юст здійснює проведення гендерно-правової експертизи законодавства.

Міністерство внутрішніх справ України активно залучено до процесу виконання основних міжнародних зобов'язань України щодо утвердження гендерної рівності та є одним з основних суб'єктів реалізації гендерної політики в Україні з питань боротьби із сексуальними домаганнями, попередження домашнього насильства, жорстоким поводженням з дітьми, протидії торгівлі людьми, а також відповідає за прийняття та розгляд скарг на факти дискримінації за ознакою статі.

Органи прокуратури відповідальні за прийняття та розгляд скарг на факти дискримінації за ознакою статі відповідно до статті 22 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Суди розглядають позови щодо дискримінації за ознакою статі відповідно до чинного законодавства України.

Серед положень Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» міститься норма (стаття 12 Закону), яка вказує на те, що формування та реалізація гендерної політики в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування забезпечується роботою уповноважених осіб (координаторів); радників із питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; консультативно-дорадчих органів; відповідальних структурних підрозділів.

Станом на липень 2018 року в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади України визначено 53 уповноважені особи (координатори) з питань

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, з них 13 жінок та 40 чоловіків. Загальна кількість призначених радників із питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади України складає 26 осіб, із них 24 жінки та 2 чоловіки. Крім того, у штатному розписі кожного центрального органу виконавчої влади має бути передбачена посада одного радника.

Станом на 2019 рік функціонували 9 консультативно-дорадчих органів, а саме: 3 громадські ради, 5 робочих груп та одна експертна рада. Що стосується відповідальних структурних підрозділів з гендерних питань, то їх налічується 24, а саме: в міністерствах – 10, в ЦОБВ – 11, 3 – в окремих підрозділах таких органів влади – Мінсоцполітика, Міністерство внутрішніх справ України та Національна гвардія України.

У місцевих державних адміністраціях та органах місцевого самоврядування також має бути визначена уповноважена особа (координатор) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (відповідно до абзацу 14 статті 12 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»). Крім того, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування можуть утворювати консультативно-дорадчі органи, призначати радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

Висновки та пропозиції. В умовах реалізації широкомасштабної реформи державного управління важливим завданням є упровадження стандартів гендерної рівності у діяльність усіх органів державної влади. Одним із найбільш пріоритетних завдань реалізації державної гендерної політики в Україні на сучасному етапі є розбудова інституційної спроможності органів державної влади та органів місцевого самоврядування на усіх рівнях публічної влади щодо упровадження стандартів гендерної рівності.

На всіх етапах реалізації Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474-р, має бути передбачено здійснення відповідних заходів щодо забезпечення ґендерної рівності як складової частини принципів державного управління. Стратегія має забезпечити розв'язання ґендерного дисбалансу у сфері державної служби та управління людськими ресурсами.

Разом із тим є важливим забезпечити реалізацію Закону України «Про державну службу», який визначає, що державна служба здійснюється з дотриманням принципу «забезпечення рівного доступу до державної служби – заборони всіх форм і проявів дискримінації, відсутності необґрунтованих обмежень або надання необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу» (пункт 7 частини першої статті 4). Таким чином, ґендерний паритет на державній службі має постати збалансованою участю жінок та чоловіків у процесах державного управління.

Необхідним завданням подальшої реалізації реформи державного управління є створення сприятливих умов для забезпечення рівного доступу жінок і чоловіків до ухвалення рішень на державному рівні, рівномірного представлення інтересів різних соціальних груп в усіх органах державної влади тощо, а також забезпечення ефективної взаємодії та співпраці між владою та громадянами щодо упровадження стандартів ґендерної рівності.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 11.08.2020).
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (дата звернення: 11.08.2020).
3. Про Урядового уповноваженого з питань ґендерної політики : постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 390. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/390-2017-п> (дата звернення: 11.08.2020).
4. Деякі питання реформування державного управління України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-р> (дата звернення: 11.08.2020).
5. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019> (дата звернення: 11.08.2020).
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 11.08.2020).
7. Марценюк Т. Ґендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ : Основи, 2017. 256 с.
8. Марценюк Т. Ґендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики. Київ : Міжнародний центр перспективних досліджень, 2015. 44 с.
9. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://rada.gov.ua/en> (дата звернення: 11.08.2020).
10. Analyzing Gender. Women and Men in Development. Stockholm : SIDA, 2003.
11. Desk Research of the Surveys of IDPs. UNHCR, December 2017.
12. Hermet G. Dictionnaire de la science politique et des institutions politiques / G. Hermet, B. Badie, P. Birnbaum. 3ème éd. Paris : Dalloz, 2001. 287 p.
13. Raynaud P. Dictionnaire de philosophie politique. Paris : PUF, 1996. 395 p.
14. Shcherbak N. Civil service reform in Ukraine: current status and new objectives to be attended. *Nauka I Studia, Przemysl*, 2014. № 10(120). P. 94.
15. Global Issues. Governance / United Nations. URL : <https://www.un.org/en/globalissues/governance> (дата звернення: 11.08.2020).
16. Recommendation CM/Rec (2019) 1 of the Committee of Ministers to member States on preventing and combating sexism. URL: https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=090000168093b26a (дата звернення: 11.08.2020).
17. Toolkit on Modern and Effective Human Resources Management / Council of Europe. Strasbourg. 397 p. URL : <https://wcd.coe.int> (дата звернення: 11.08.2020).

Shcherbak N. Institutional support for state gender policy realization in the context of the public administration reform implementation

The article provides the analysis of the issues regarding the institutional support of the state gender policy realization process. It is noted that these issues become extremely important in the framework of the public administration reform implementation.

It is explained that gender equality issues are secured by the Constitution of Ukraine and other legal and normative acts. The main objective is to integrate the gender approaches in all spheres of the State policy.

It is also highlighted the activity of the different State institutions and local self-government bodies in the implementation of the State gender policy and introducing gender equality standards (at all levels of the public power).

It is noted that the issue on the institutional support of the State gender policy implementation is a complex which includes the different aspects from the different spheres (humanitarian, social, economic, cultural etc.).

It is underlined that the gender equality is also equal legal status of women and men as well as equal opportunities for its realization. It allows the possibility for the representatives of both sexes to have equal right regarding their participation in all spheres of the public life. Taking into account the above-mentioned, it is analyzed the State mechanism for ensuring gender equality as a well-structured system of the national, regional and local organizational structures (of public or civic importance) focused on the consolidation of the gender equality principles in all spheres of the public life and the practical implementation of the developed gender strategies (according to the defined objectives of the State gender policy).

On the basis of the conducted research, it is developed the practical recommendations regarding further development of the institutional support for State gender policy implementation in (taking into account the priorities of the public administration reform and Ukraine's international requirement, in particular Ukraine-EU Association Agreement).

Key words: *State policy, gender, gender equality, standard, public administration, reform, institutional support.*